

SULAYMON BOQIRG'ONIY PEDAGOGIK QARASHLARINI O'RGANISH TIZIMI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Avazova Mohinur Tohirovna,
Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

THE SYSTEM OF STUDYING THE PEDAGOGICAL APPROACHES OF SULAYMON BOQIRGANI AND ITS CHARACTERISTICS

Avazova Mohinur Tohirovna, independent student of
Urganch State University

СИСТЕМА ИЗУЧЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЗГЛЯДОВ СУЛЕЙМАНА БАКИРГАНИ И ЕЕ ОСОБЕННОСТИ

Авазова Мохинур Тохировна, независимый студент
Ургенчского государственного университета

ORCID:0009-0009-1300-
5744

mohinuravezova6@mail.com

Annotatsiya. Sulaymon Boqirg'oniyning pedagogik qarashlarini o'rganar ekanmiz u o'zing hikmatlarida islom dinini, shariat va tariqat qoidalarini targ'ib qilgan. Sulaymon Boqirg'oni o'z o'gitlarida davriga xos insonlarning ijtimoiy hayotda tengsizligi, adolatsiz bo'lishi va boshqa illatlar uchun javobgar shaxslarni u dunyo azoblari dahshatini eslatish va bu orqali tarbiyalashga ham intiladi. Insofi yo'q va imoni yo'q amaldorlar, yomon ishlar bilan shug'ullanuvchi odamlar, xaromxo'r, nodon va johillar hamda bosqinchi, talonchilarni fosh etadi.

Kalit so'zlar: ta'lim-tarbiya, komil inson, nafs, vijdon, axloq, pedagogik mahorat, pedagogik tajriba.

Annotation: While studying the pedagogical views of Sulayman Bakirghani, he promoted the Islamic religion, Sharia and Tariqat rules in his wisdom. In his teachings, Sulayman Bakirghani tries to remind people of the horror of the sufferings of the world and educate those who are responsible for the inequality, injustice and other evils of the people of his time in social life. He exposes dishonest and unbelieving officials, people who do bad things, scoundrels, ignorant and ignorant people, as well as raiders and robbers.

Key words: Education, perfect person, ego, conscience, morality, pedagogical skill, pedagogical experience.

Аннотация. Изучая педагогические взгляды Сулеймана Бакиргани, он в своей мудрости пропагандировал исламскую религию, правила шариата и Тариката. В своем учении Сулейман Бакиргани пытается напомнить людям об ужасе страданий мира и воспитать тех, кто несет ответственность за неравенство, несправедливость и другие пороки людей его времени в общественной жизни. Он разоблачает нечестных и неверных чиновников, людей, делающих плохие дела, негодяев, невежественных и невежественных людей, а также налетчиков и грабителей.

Ключевые слова: Образование, совершенный человек, эго, совесть, мораль, педагогическое мастерство, педагогический.

Kirish (Introduction). “2022-2026-yillarga mo’ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to’g’risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonida belgilab berilgan ma’naviy taraqqiyotni ta’minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish, milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda umumbashariy muammolarga yondashish kabi ustuvor yo’nalishlar asosida ta’lim tizimini isloh qilish davr talabi sifatida qaralmoqda. [1].

Pedagogika ta’lim va tarbiya berish jarayonini o’rganadi. Har bir davlatning tarixi, rivojlanishi, davriy o’zgarishlari va boshqaruv jarayoni hamda ta’limga qaratilayotgan e’tibor va yaratilgan shart-sharoitidan kelib chiqib, milliy ta’lim tizimi isloh qilinadi. Bugungi kun o’quvchisida ularni ijtimoiy hayotga tayyorlaydigan, o’z ichki menini anglashga yordam beradigan, zamon bilan hamnafas asarlarni o’rganishga bo’lgan ishtiyoq kuchli. Pedagogik jarayonda o’quvchilarning ruhiy olamini inobatga olish, ularning qiziqishlarini to’g’ri yo’naltirish muhim sanaladi. Shu sababdan Sulaymon Boqirg’oniy hikmatlarini o’rganish va ta’lim-tarbiya jarayonida amalda qo’llash orqali yoshlarimizning ma’naviy olamini shakllantirishimizda axloqiy sifatlarini oshirishimiz mumkin. O’z hikmatlarida inson kamoloti uchun zarur burch, vijdon, sadoqat, vafo kabi ijtimoiy hislatlar haqida va insonlar orasidagi adovatni saqlashga iymonli inson, adolatli amaldor bo’lishga doir qarashlarini yozadi.

Sulaymon Boqirg’oniy inson iymonli, pok bo’lmoqligini, insonlarga zarar beradigan yomon illatlardan voz kechmoqligini, doimo ruhiy kamolatga erishish uchun harakat qilmoq kerakligini ta’kidlaydi.

Sulaymon Boqirg’oniy o’z davrida ma’naviy-axloqiy kamolot haqida insonlarni ezgu ishlarga davit qilib yashagan. Bugungi kunimizda ham pedagogik ta’lim-tarbiya jarayonida aynan yoshlarimizning ma’naviy-axloqiy sifatlarini shakllantirish dolzarb muammo sanaldi. Aynan g’arb mamlakatlarining turmush-tarzi bugun ko’plab sharq yoshlar ongini egallab olmoqda. Sulaymon Boqirg’oniy o’z o’gitlarida ong qulligidan halos bo’lishga insonlarni ongli harakat qilishga, iymonli va vijdonli bo’lishga chorlaydi.

Boqirg’oniy hikmatlarini o’rganar ekanmiz aynan o’sib kelayotgan yosh avlodlarda insoniy sifatlarini o’zida mujassam etish, shariat ilmini egallashi, har bir ishning gunohi va savobidan ogoh bo’lish, adolatli bo’lish kerakligini ma’naviy-axloqiy jihatdan kamol topishini tushunamiz. Uning himatlarida insonlarning bir-biriga munosabat jarayonidagi kamchiliklarni to’g’rlashi, e’tiborli bo’lishini, insonlarni ranjitmaslikni aynan bugungi kun pedagogikasida yosh avlodning loqayd beparvo bo’lmasligi va uning oldini olishda qo’llashimiz mumkin bo’ladi. Aynan insonlarning beparvoligi sabab yoshlarimizning yot g’oyalar ta’siriga tushub qolayotganini, ma’naviy olami bo’sh ekanligini kuzatmoqdamiz. Boqirg’oniyning pedagogik qarashlari orqali bu dunyoda inson insonga do’st bo’lib yashashi o’rganishimiz mumkin.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili va metod (materials and methods). Sulaymon Boqirg’oniy ruhiy tarbiyaning inson kamolotidagi o’rni, uning hikmatlarini o’rganish bo’yicha bir qancha tadqiqotchilar ilmiy izlanishlar olib borganlar. Jumladan, Umrboy Emberganov, Jobbergan Shomuradovlarning “Hakim ota” va I.Haqqul, S.Rafiddinlarning “Sulaymon Boqirg’oniy. Boqirg’on kitobi”da Boqirg’oniyning ma’naviy-ahloqiy qarashlari o’rganilgan.

Sulaymon Boqirg’oniyning ma’naviy-ma’rifiy qarashlarini o’rganar ekanmiz uning inson hayotda o’zini bilim olish bilan boyitishi, umrini ilmiy, ma’rifatli bo’lishga e’tibor berishi lozimligini tushunamiz. Boqirg’oniy inson ilm olishi va farzandlarini ham ilm olishga undashi ta’kidlaydi. Ilmiy, ma’rifatli odam jamiyat taqdiri, insonlarning taqdiri uchun kurashuvchan, yomonliklardan uzoq turushuni tushunamiz. Sulaymon Boqirg’oniy umru davomida insonlarni obodonchilikga ilm-fanning gullashiga, adolatli hukumdor bo’lishiga chorlagan. Uning hikmatlarida bu dunyo boqiy emasligi, inson ma’rifatli bo’lish haq yo’lida harakat qilishini takidlaydi.

Muhokama (Discussion) Sulaymon Boqirg’oniy asarlarida fikrni, mutafakkir o’zining hayotiy tajribasiga tayangan holda bayon etgan. U komil insonni faqat ilmiy bo’lishi bilan chegaralanib qolmasligini, ma’naviy barkamol inson bo’lishi uchun yuksak axloq, dunyoqarashni shakllantirish, o’z ustida ishlashi va tafakkurini shakllantirish sifatlarining mavjud bo’lishi takidlagan. Uning

hikmatlarida ma'naviy komillikka erishgan nafs balosidan kechib haq yo'lida yurushlikni, adolatli rahbar bo'lishlikni, sabr-toqatlilikni o'rganishimiz va yishlarimizning ta'lim-tarbiya jarayonida bevosita foydalanishimiz muhim ahamiyatga ega.

Natijalar (results) Boqirg'oniylar hikmatlarida yoshlar tarbiyasida muhim vazifa sifatida qarashimiz, hikmatlarini yoshlar tarbiyasida qo'llashimiz muhim ahamiyat kasb etmoqda. Uning hikmatlari ta'lim-tarbiyaga oid fikr-mulohazalari bilan barkamol avlod tarbiyasiga kata hissa qo'shadi. Inson tarbiyasida allomalarning hikmatlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Boqirg'oniylar hikmatlarida ifodalangan Vatan, inson, kamoloti, imon, diyonat, nafsga berilmaslik, rahm-shafqatlilik haqidagi axloqiy-falsafiy g'oyalari hozirgi yoshlar tarbiyasida ham qimmatli qadriyatdir. Boqirg'oniylar hikmatlari tasavvuf g'oyalarini omma ko'ngliga chuqur singdirishga qaratilgan. Hozirgi kunda insonlarda ayniqsa o'zib kelayotgan yosh avlodini poklik, halollik, to'g'rilik, mehr-shafqat, o'z kuchi va mehnati bilan halol kun kechirishi, Alloh taolo visolga yetishish yo'lida Insonni ham botinan va zohiran har tamonlama takomillashtirish kabi ilg'or umuminsoniy qadriyatlar ifoda etilgan.

Xulosa (Conclusion). Tasavvuf ta'limoti Sharq olamida hozir ham fan sifatida o'rganilib kelinmoqda. Demak, tasavvuf ta'limotining asoschilari axloqiy poklikka, yomonlik bilan yaxshilikni farqlash, harom - halolni bilish, egrilikdan qochish kabilarni o'rgatadi. Nodonlik, bag'ritoshlik, pinxona yovuzliklarga murosasiz bo'lishga chorlaydi. Islom ta'limotiga taalluqli bunday axloqiy qarashlarni yoshlarga yetkazish, Sharqona idealistik merosga ijodiy yondoshish – milliy istiqloq mafkuramizni shakllantirishga zamin bo'lishi mumkin. Chunki, millatni tarixiy

taraqqiyotni, istiqbolni ko'zlagan, xalqni-xalq, millatni – millat qiladigan, ularni dunyodagi o'rnini aniq - ravshan belgilab berishga xizmat qiladigan mafkura jamiyat ma'naviy hayotining tarkibiy qismidir. Sulaymon Boqirg'oniylarning o'sha davrda yozgan barcha fikrlari, ma'lumotlari hozirgi kunda bo'layotgan hodisalarga, insonlarning yurishturishlariga nisbatan g'oyalarini aytgandek tuyuladi.

Alloh debon shaytonning zahrin yorub,
O'zumni Haqning yodi birla arib.
Suhbatlik oriflarga jonim berub,
Suhbatsiz nodonlardan qochgum kelur. [5].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". PF-60- son farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 26 martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5040-son qarori
3. Ahmad Yassaviy, Sulaymon Boqirg'oniylar Hikmatlari (nashrga tayyorlovchi E.Ochilov) T., 2013
4. Umrboy Emberganov, Jobbergan Shomuradov "Sulaymon Boqirg'oniylar (Hakim ota)"- Toshkent 2015 y
5. I.Haqqul, S.Rafiddin "Sulaymon Boqirg'oniylar. Boqirg'on kitobi". T-yozuvchi, 1991 y

